

Órmezői *Morus Szent*
Tamás Egyesület

Morus Tamás napja, 2009. június 5.

A kiadvány anyagának megírásában az
Órmezői Morus Szent Tamás Egyesület tagjai vettek részt,
a hosszabb szövegrészek szerzőit a kiadványban feltüntetjük.
Szerkesztette Makrai Rita.

Külön köszönetet mondunk Veréb Lászlónak,
aki a Morus Napon készült hangfelvételt legépelte.

A kiadvány megjelenését Újbuda Önkormányzata
és Budapest Főváros Önkormányzatának Esélyegyenlőségi,
Foglalkoztatáspolitikai és Kisebbségi Bizottsága támogatta.

Felelős Kiadó: Órmezői Morus Szent Tamás Egyesület

Budapest, 2010. január

BEVEZETŐ

Vajon kell-e, hogy egy, a működésében állandóságot, értékrendjében stabilitást képviselő szervezet éves beszámolóját mindig más bevezetővel kezdjük? Vajon az-e a jobb, ha következetesek vagyunk, vagy az, ha folyamatosan megújulunk? Vajon akkor szolgáljuk-e jobban a célunkat, küldetésünket, ha megnyugtató, kiszámítható partnerként vagyunk jelen, vagy egyre-másra új ötletekkel, megújuló arculattal és akciókkal hívjuk fel magunkra a figyelmet?

Nos, erre nem tudjuk a jó választ. Egyelőre a tetteinkkel szavazunk, s a most következő beszámolómból kitűnik, hogy 2009-ben sem kerestük az új utakat és kihívásokat. Valljuk, hogy az általunk megszólított emberek több támaszt kapnak, ha az egyébként örökösen változó, kihívásokkal bombázó világban egy kiszámítható szilárd pontot nyújtunk nekik, mintha szüntelen és energiákat emésztő változást kellene követniük a mi tevékenységünkkel kapcsolatban is.

Maradunk kiszámítható tisztelettel és szeretettel a most következő néhány oldalon keresztül is.

KÖZGYŰLÉSEK, HIVATALOS ESEMÉNYEK

Az Őrmezői Morus Szent Tamás Egyesület **2009. március 3-án megtartotta évi rendes közgyűlését.**

A közgyűlés napirendjén, mint minden évben, az éves működésről és pénzügyi helyzetről készült beszámolókat megvitatása és elfogadása, a 2009. évi program és pénzügyi terv megvitatása szerepelt.

A közgyűlés a beszámolókat elfogadta, a tervezett Morus Nap díszvendégére pedig javaslatot tett *dr. Jelenits István* személyében.

Csulikovics Jánosné és Lukácsa Zsuzsa a taggyűlést készítik elő.

HANGVERSENYEINKRŐL

Egyesületünk ebben az évben **három hangversenyt szervezett**, a tavaszi előadásokra 2009. március 21-én és május 16-án került sor, az utolsó pedig december 5-én volt, amely a Mikulás és a karácsony közelsége miatt már az ünnepek hangulatát hordozta.

A műsorközlő, szakavatott kalauzunk ezúttal is *Héra András* tanár úr volt. Az itt következő beszámolókat az ő tollából kerültek ki.

„Az Újbudán 15 éve működő Morus Szent Tamás Egyesület egyéb tevékenysége mellett feladatául tűzte ki a kulturális értékek őrzését és népszerűsítését. Természetes partnerként találta meg ehhez a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola tanárait és növendékeit.

A közösen rendezett koncertek célja a komolyzenei műfajok népszerűsítése, ismeretterjesztés, olyan élmények megteremtése, amelyek új híveket is szereznek a zenének és az értő zenekedvelők igényeit is kielégítik. Ugyanakkor fórumot teremtenek művészi és zenetanári pályára készülő fiatalok bemutatkozásához. A 15 éve telt házak előtt zajló koncertek lelkes, értő és érdeklődő közönsége szeretettel fogadja a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola jelenlegi és volt növendékeinek magas színvonalú hangversenyét.

A legutóbbi hangverseny március 21-én volt. A műsorban elhangzottak hagyományosan közkedvelt művek (Bach, Handel, Beethoven, Chopin művei) valamint zenei ritkaságok és különlegességek: Bach orgonára írt d-moll toccataja harmonikán (*Ókrös Zoltán* egyetemi hallgató előadásában), Paganini hegedűre írt 24. caprice-a szaxofonon (*Kecskés Ferenc*) szólalt meg, *Götz Nándor* szaxofon-művésztanárunk koncerttűdje pedig Verdi Traviata című operájának szopránáriájára készült (*Szaller István*). Zenei ritkaság Cyril Scott Lótuszország című zongoradarabja (*Tóth Kinga*).”

A hangverseny a teltházak közönség lelkes tapsával zárult. Képünk a hangverseny előtti próbán és a hangverseny után készült a közreműködőkről.

„Az idei tanév utolsó hangversenye 2009. május 16-án került megrendezésre a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola hangversenytermében.

A Morus Szent Tamás Egyesület egyéb tevékenysége mellett feladatának tartja kulturális és művészeti értékek támogatását. A lakótelepi koncertek ötlete életképesnek bizonyult és sok kiváló hangszeres művészi pályára készülő fiatalnak teremtett és teremt bemutatkozási lehetőséget az elmúlt években.

A Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola legkiválóbb növendékei örömmel vesznek részt ezeken a koncerteken azért is, mert tudják, hogy minden szereplésükkel a zeneművészet legnemesebb értékeinek szerezhetnek újabb híveket.

A május 16-i koncerten többek között nagy sikerrel szerepelt *Kállay Gábor* díjnyertes kvintettje, *Szabó Ádám* kiváló harmonikás, aki több hazai és legutóbb külföldi verseny díjazottja, a versenyre készülő csellista *Kun Alexandra*. A koncertet nagy sikerrel zárta

sok Morus-koncert közreműködője, diploma előtt álló volt zongorista növendékünk, *Várhelyi Péter*."

A téli hangverseny Mikulás-köszöntővel indult a legfiatalabbak fellépésével (Bucsi Anna gordonka és Kálmán Erik zongora), és az est nem múlt el zenei csemege nélkül, ezúttal Rossini nevéhez fűződik a legnagyobb meglepetés. Szokatlan hangszerelést hallottunk az A-dúr szonáta első tételének megszólalásakor Mezei Olivér (hegedű),

Duics László és Tóth Kinga zongoristák tanárakkal, Héra Andrással

Irányossyné Golarits Erzsébet, az egyesület titkára gratulál a zongorista Várhelyi Péter főiskolai hallgató sikeréhez

Baranyai Zoltán (hegedű), *Prekup Zsolt* (gordonka) és *Farkas Attila* (bőgő) igen magas szintű előadásában, majd a Sevillai borbély c. operájából hallgathattuk meg Figaro belépőjét négy szaxofonra írt átíratban Szaller István, *Gáspár Benedek*, *Kecskés Ferenc* és *Bánfi Barna* tolmácsolásában.

Egy-egy ilyen fergeteges műsor után szinte várjuk, hogy mikor is jöhetünk a következő estre.

MORUS NAP 2009. június 5.

Az év kiemelt rendezvénye, a Morus Nap ezúttal is zenei bevezetőt kapott, Szaller István játszotta Strauss Salome tánca fantáziáját, majd Gáspár Benedek Provence képei közül a negyediket. A Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola rézfúvósait az idén 30 éves martonvásári Százszorszép Táncegyüttes (vezetőik és koreográfusok *Németh Ildikó* és *Szabó Szilárd*) követte, Házunk tája című mezőföldi táncával. A táncosok: *Benkő Dániel*, *Cseh-Szombathy Péter*, *Guba Krisztián*, *Jablonszky Ádám*, *Konczos Ignác* és *Salamon Gáspár* voltak.

Ezt követően rövid bemutatás után **dr. Jelenits István piarista atya** kapta meg a szót, akinek az alábbiakban közölt előadása az est címét is meghatározta:

„Hit és tudás

Nagyon örülök, hogy ilyen közösségben itt lehetek Önökkel, és tanúja lehetek ennek a kedves munkának, amit együtt folytatnak, vagy talán nem is munkának, hanem közös szellemi örömmek. Morus Tamás neve is vonzott, amikor hallottam, hogy egy ilyen Morus társaságnak az összejövetelén lehetek meghívott vendég, és megvallom, hogy régóta, fiatalságom óta nagyon nagyra becsülöm, a munkáját is tanulmányoztam, meg érdeklődéssel olvastam. Most pedig különösen sokszor járt az eszemben, mert hiszen reneszánsz éve volt, és előkerült sokszor a reneszánsz problematikája.

Azt gondolom, hogy nekünk tenni kellene valamit annak érdekében, hogy a reneszánszszal kapcsolatban eloszlassuk azt a tévhitet, hogy az valami gyökeresen pogány dolog lett volna, vagy szakítás a kereszténységgel, szembefordulás vele, tiltakozás ellene. Morus jellegzetesen reneszánsz személyiség és ugyanakkor szent. Nem véletlenül avatták szentté, nem véletlenül kapcsolódik össze benne ez a reneszánsz gondolkodás és az életszentség. Azokban a reneszánsz művészekben, gondolkodókban is, akik éppen nem lettek ugyan szentté, vagy nem avatták őket szentté, ez a keresztény örökség nagyon mélyen jelen volt és munkált. Akkor is, amikor olyan utakra tévedtek, amelyek esetleg a korábbi keresztény gondolkodástól idegenek voltak, akkor sem valami pogány szándék vezette őket. Lehet, hogy sokszor a naivitás és valami különös remény abban, hogy ha elindulnak ezeken az új utakon, akkor is azt az Istent szolgálják, akit az Evangéliumból megismertek és megszerettek.

Azért gondoltam, hogy ez a 'Hit és tudás' téma ide illik erre az alkalomra, mert manapság is tulajdonképpen a reneszánsz óta és a Morus kora óta feszültséget okoz ennek a két emberi törekvésnek az egymáshoz való viszonya, kapcsolata. Kérdéssé vált, és gondokat jelent mindmáig, és nem árt, ha ezekkel a kérdésekkel egy ilyen esten vagy délután foglalkozunk. Nem feltétlenül új dolgokat szeretnék elmondani, bár valamelyest talán éppen a legutóbbi évtizedekben új, nem várt távlatok is megnyíltak ennek a problémának, amiről szintén szeretnék azért néhány szóban szólni.

Először is 'Hit és tudás' – kellene valami olyan közös szót, vagy fogalmat lelni, ami a kettőt összekapcsolja és a viszonyukat, egymással való kapcsolatukat jelzi. Én arra gondolok, hogy részben az *igazság* ilyen fogalom, másrészt a *megismerés*. Az ember nemcsak meg akar élni ebben a világban, hanem az igazságot keresi. Kíváncsi, és a kíváncsiságát nemcsak az érdek motiválja, hanem valami ennél mélyebb dolog. Arra születünk, hogy gondolkodjunk, arra vágyódunk, hogy a gondolkodásunkkal a körülöttünk lévő valóságot megragadjuk. A Bibliában azt olvassuk, mikor az Isten Ádámot megteremtette, vagy az embert megteremtette, saját képére és hasonlatosságára teremtette. Aztán azt mondta: 'Vedd birtokba a világot, az egész teremtett világot'. Nem úgy veszi birtokba az ember, hogy bejárja, vagy használja; hanem úgy, hogy feltérképezi. A tekintetével járja be, a gondolataival. Néven nevezi, Ádámot a Bibliában, nevet ad az élőlényeknek, tulajdonképpen ezzel valami módon elkezdődik az emberi történet. A megismerésre irányuló törekvés az embernek egy alapvető vágya.

Nagyon érdekes ez, hogy csakugyan érdek nélkül is foglalkoztatja az embert. Az érdeklődésünk nem pusztán az érdekeinktől motivált valami, – persze meg is kell élnünk, meg szeretnénk sok minden örömet, – de maga az is öröm, hogyha megismerjük a világot, és ha a körülöttünk lévő valóságot a tekintetünkkel bejárjuk. Az állatok – sokszor úgy látszik – sokkal szabadabbak, mint mi vagyunk. Az állatokat elsősorban, vagy kizárólag a biológiai érdekeik vezérik. Tehát arra kíváncsi egy vadállat, hogy hol talál enni- innivalót, hol talál biztonságos helyet, ahol az éjszakát eltöltheti, s nem kell attól félnie, hogy megtámadják. Hol talál lehetőséget arra, hogy az utódait megszüljje, felnevelje és így tovább. Az állatokat nem érdekli a világ, s nem érdekli az igazság. Töreksenek arra, hogy tapasztalatokat szerezzenek, ezeket valamiképpen rendszerezik is, de az érdekeik mentén teszik ezt. Az ember viszont valamiképpen a világot is bejárja, még egy nagyon egyszerű ember is.

Olyan csodálatos például a költészetünkben, hogy metaforaként a 'csillagomnak' nevezzük azt, akit szeretünk, és így tovább. Valamiképpen az egész világra szükségünk van ahhoz, hogy a szellemi képességeinket kibontakoztassuk, és az egész világgal van valamiképpen kapcsolatunk. Az is érdekes, hogy ez nem csak ilyen 'magán' vállalkozása egy-egy embernek, hanem ebben a vállalkozásban egymásra vagyunk utalva. Hisz egy emberi élet kevés ahhoz, hogy a világot fölfedezzük. Pontosan abban is összetartozunk, hogy egymásnak a tapasztalatait át vesszük, az ismereteinket megosztjuk egymással, és valami közös feladatunknak érezzük ezt, hogy az igazságot fölkutassuk, ennek a tájait bejárjuk.

Úgy érezzük, – és ez is érdekes – hogy nemcsak hogy nem azért keressük pusztán az igazságot, hogy az érdekeinket ezzel biztosítsuk, hanem tiszteljük azt az embert, aki az igazság keresése érdekében pl. az érdekeit háttérbe szorítja, tehát másodrendűnek tekinti, kockáztatja az életét, vállalkozik olyan erőfeszítésekre, amelyek különös lemondásokat kívánnak tőle. Hősnek tekintjük, a megismerés hőséne, áldozatának a fölfedezőket vagy másokat. Nagyon érdekes dolog az embernek ez az igénye.

Tulajdonképpen a tudás is, meg a hit is valamiképpen a megismerés közös vállalkozásának a része. Kérdés a kettőnek az egymással való viszonya, de biztos, hogy ez a közös igény húzódik meg mind a kettő mögött.

Még egy fogalmat érdemes megemlíteni, az *értelmet*. Van az embernek egy sajátos képessége, az értelem. Amelynek pontosan ez az igénye, hogy meg akarja ismerni a világot, a dolgokat, a létet, a világban uralkodó vagy érvényre jutó törvényeket, és ezután el akar ebben valamiképpen igazodni. Ez az értelem is jelen van a tudásban és ugyanakkor a hitben is. A hit nem az értelemnek a megtagadása, feladása, hanem az is az értelemnek egy sajátos megnyilatkozása. Ezért érdekes a kettőnek a viszonya, és ezért lehetséges a kettő között együttműködés is, feszültség is. Ez a feszültség is lehet inkább termékeny, mint veszedelmes.

A tudással kapcsolatban azon érdemes elgondolkodnunk éppen a reneszánszról indulva, – Morusnak a világából indulva, – hogy a tudás a tapasztalatra épít. Minden

tudásnak a kiindulópontja az érzékszervekkel szereshető tapasztalat. De ugyanakkor a tudásunk nem áll meg a tapasztalatnál, tapasztalatainkat rendezzük, és keressük azokat a megtapasztalt dolgok mögött rejlő erőket, amelyekre következtetni tudunk csak, közvetlenül nem tapasztaljuk meg őket. Például megtapasztaljuk, hogy ha valamit elejtünk, akkor leesik, és tudjuk, hogy milyen érdekes volt annak a végiggondolása, megfogalmazása, hogy e mögött a megismétlődő tapasztalat mögött valami olyan erő van, amit tömegvonzásnak neveztek el. Az anyag részrei egymásra valami hatást gyakorolnak, és ez abban nyilatkozik meg, hogy vonzzák egymást. Így a Föld is például magához vonzza a tárgyakat, és azok akkor leesnek, hát a Föld is emelkedik feléjük, de hát a tömegükkel arányos az elmozdulásuk, s ezért mi csak azt látjuk, hogy a dolgok hullanak a földre, és nem azt, hogy a Föld emelkedik a dolgok felé. Érdekes ez, hogy tapasztalásból indulunk ki és a tapasztalataink mögé nézünk valamiképpen. Az elménk arra is jó, hogy a tapasztalásainkat világosan megfogalmazza és arra is, hogy tapasztalataink között kapcsolatot keressen, és olyan mélyebben meghúzódo valóságoknak a felismerésére is eljusson, amelyeket közvetlenül nem tapasztalunk meg, de amelyeket a tapasztalataink háttérben

meg tudunk közelíteni, és fel tudunk tájni. Tulajdonképpen a tudás ilyesféle módon halad előre az emberiség életében.

Emlékeztet, meg fontos dolog, hogy éppen a reneszánsz idejében nagyon nagy forradalmak mentek végbe az emberi tudás területén. Nevezetesen a tapasztalásunkat tökéletesítették különböző műszerekkel. Egyszer csak rájöttek arra, hogy a csillagvilágot nemcsak a szemünkkel érdemes szemügyre venni és így megfigyelni a csillagok viselkedését, hanem távcsövet lehet csinálni. Akkor sok mindent jobban látnak, ha távcsóval nézzük a világmindenséget. Feltalálták a mikroszkópot, s azután a mikrovilág megközelítéséhez is egészen új, addig nem remélt eszközöket teremtett az ember. Akkor, amikor a tapasztalataink így hirtelen finomabbá, precízebbé váltak, akkor egy új gondolata támadt az embernek: a megszorodó tapasztalatainak a rendezésére a matematika eszköztárát használja föl. Ezeket a tapasztalatokat a matematika segítségével fogalmazza meg, aztán a mögöttes tartományok földerítésére is használja ennek a lehetőségeit.

Akkor egészen megdöbbentő dolgok nyíltak meg az ember előtt. Ma már nem is tudjuk meggondolni, hogy hirtelen rájuk szakadtak azok a felismerések, amelyeknek a nyomán arra kellett ráeszmélnie az embernek, hogy eddig *tévesen* gondolkodott a vilá-

gról. Azért, mert a tapasztalatának naivul hitt. Most rá kell jönnie arra, hogy a tapasztalata alapján véve helyes volt, de azért sok szempontból mégis ez a naiv tapasztalat félrevezetett bennünket. Akkor például, amikor azt gondoltuk, hogy a Nap egy izzó tányér, amelyik egy bizonyos utat jár be az égbolton, fölkel és lenyugszik. Tulajdonképpen másképpen van a helyzet, a Nap nagyobb a Földnél, és nem ő jár be egy utat, hanem a Föld kering körülötte. Azután arra is rá kellett jöjjön az ember magának a Földnek a helyzetét illetően, hogy a Föld nem olyan sima, mint amilyenek addig elképzeltük, – megint a naiv tapasztalat alapján – hanem azon túl, hogy hegyek emelkednek ki belőle vagy völgyek tagolják a felszínét, azon túl egy óriási, szemmel nem követhető, vagy legalább is a földi néző szempontjából nem követhető gömböt alkot. És ennek a hátán élünk, mi emberek.

Azután sok minden mást is át kellett gondolnunk. Azt, hogy az égbolt nem valami sátor, ami a fejünk fölé borul. Tulajdonképpen nincs is olyan, hogy égbolt, hanem a látóhatárunk alkotja azt, amit valamikor, mint valami valóságot, kifeszített sáornak képeltünk el. A mikrovilágra vonatkozó naiv elképzeléseink is hamisnak bizonyultak, és nem volt egyszerű ezeket a dolgokat sem tudomásul venni. És kialakult egyfelől valami mámor, hogy most a világ megismerésének olyan új távlati nyílt meg előttünk, amelyek biztonságos, további kutatások lehetőségét nyitják meg előttünk, másrészt pedig amit eddig gondoltunk a világról, úgy ahogy van, tévedés volt, és gyorsan el kell felejtünk.

Ez egy nagyon megrázó szituáció volt, mely kapcsolható Galilei nevéhez, Newton nevéhez, kapcsolható Kopernikusz nevéhez. Ezek a nagy fordulatok, amelyek ennek az új világnak a megszületésekor keletkeztek.

Volt még egy dolog, ami egy kicsit később érett meg, de ugyanennek a megváltozott gondolkodásnak a részeként: az embernek az idővel való viszonya is megváltozott valamiképpen. A régi ember azt gondolta, hogy a világ alapján véve mindig olyan volt, mint amilyenek ő megismeri a saját életében. Azt gondolta, hogy történnek dolgok ebben a világban, de maga a világ lényegében nem változik. Az újkori ember eszmélt rá arra is, hogy a történelem nemcsak a változatlan világban lezajló eseményeknek a sora, az esetleges sora, hanem a történelem minket is, meg a világot is megváltoztatja. Ásatásokat végeztek, és rájöttek, hogy olyan élőlények laktak a Földön, amelyek most nem laknak itt, nincsenek körülöttünk. Rájöttek arra például, hogy az Alföld valamikor tengerfenék lehetett, mert olyan kőületeket találnak itt, amilyeneket tengerfenéken lehet értelmezni. Rájött az ember, hogy a történelem, vagy az idő nagyon mélyen átalakítja a világot.

S akkor kialakult nem csak egy új, mondjuk például egy heliocentrikus világnak, hanem kialakult egy evolucionista gondolkozásmód is. Hogy az a világ, amely bennünket most körülvesz az nem állandó. Csak egy pillanata valaminek, ami egy lassú, esetleg évmilliárdokban mérhető fejlődés, változás.

És akkor ennek a mentén elkezdődött egy egészen újszerű gondolkodás. Például Darwinhoz kapcsolható egy ilyen gondolat, hogy az élőlények is egymásból fejlődtek ki, az élőlények különböző fajtái, és aztán az élettelen anyagból, illetve maga az anyag

is, lassanként vált olyanná, mint amilyenek mi megismerjük. Ez a fejlődés tart, s mik lehetnek ennek a fejlődésnek, – vagy ennek az időben való mozgásnak – a törvényei. Mi lehet a jövő perspektívája? Ez is nagyon megrázta a korábbi gondolkodásmódot és elvezetett egy olyasfajta gondolathoz, hogy mennyire együgyűek voltunk idáig, és mi minden új felismerés nyílt most meg előttünk. S akkor ennek a jelentősége egyértelmű derűvel, bizalommal, büszkeséggel töltötte be azt az embert, aki úgy érezte, századoknak, vagy évezredeknek a naivitásából kinőve most ő megtalálta azt a kulcsot, amivel a világnak, vagy a létnek a titkait igazán megnyithatja.

A tudás tulajdonképpen nem úgy gyarapodik ezek szerint, hogy napról-napra, évről-évre, századról-századra hozzáteszünk valamit az eddig tudott dolgokhoz, hanem így, hogy bizonyos bizonyosságok összeomlanak, és új meglátások mentén, hirtelen nagy lépéseket tesz meg a tudás útján előrehaladó emberiség.

Ezek örömet is hoznak, ugyanakkor problémákat is vetnek föl, meg fájdalmakat is idéznek elő. Nem könnyen szakít az emberiség a régi gondolkodásmódjával. Az is érdekes, hogy hosszú időn át ez az új világnak keveseknek a kincse lett. Nagyon sok ember, aki nem járt iskolába, nem tartott lépést ezekkel a változásokkal, a régi, naiv gondolkodásmódjában maradt meg, és az emberek között is szakadékot teremtett ennek a kétféle gondolkodásnak a jelenléte.

Hadd mondjam el, kicsit az anekdota szintjén, – ez nem kitalált dolog, hanem valóság – Kecskeméten tanítottam a piarista életem kezdetén, ott tanyasi gyerekeket is tanítottunk. Nem velem történt, de egy piaristával, akit én még ismertem. Kecskeméten az ötvenes évek elején tanított ő, és mikor szülői fogadásra jöttek a szülők, vagy pedig bejöttek, hogy érdeklődjenek a gyerekükről, egy ilyen tanyáról érkezett asszonyt megkérdezett, hogy hogyan látja a fiát, jól érzi-e magát a gyerek, mit tapasztal, hasznára van-e ez a piarista diákélet? Bentlakó növendék volt ez a diák. És akkor az asszony azt mondta, hogy hát a fia jól érzi itt magát, el is boldogul, de ő elégedetlen az iskolával. Hát hogy, miért elégedetlen? Hát azt mondja: 'Azt hallottam a fiamtól, azt tanítják neki, hogy a Föld forog a Nap körül. Én azért hoztam ide, hogy ne ezeket a dolgokat tanítsák, mert ezek a kommunisták hazugsága. Azt gondoltam, hogy egy egyházi iskola elég bátor ahhoz, hogy mégis tisztességes módon tájékoztassa a gyerekeket, és ne ezt a közkeletű baromságot adja át a diákoknak.' Hát érdekes volt ez, mert tényleg megdöbbentő, hogy a huszadik század közepén, egy asszony, aki nagyon becsületes, és nagyon komoly, és aki nyilván sokszor rajta érte a társadalmi világot a hazugságokon, saját bőrén tapasztalhatta azt, akkor úgy gondolta, hogy amit ő ezektől hallott, azt mindet ilyen fenntartással kell fogadnia. Csakugyan, amit ő ősi meggyőződésésként vallott, az az igazság, és egy keresztény embernek, egy katolikus iskolának, azt kell képviselnie.

A két fajta látásmódnak, a két fajta gondolkodásnak ez a vitája lezáródott bizonyos mértékig két-háromszáz évvel ezelőtt, de a valóságban folytatódik tovább, szinte a mi korunkig. Mert az aki, mondjuk nem járt iskolába kisgyerek korában, vagy csak néhány elemi járt, az nem jutott el odáig, hogy ezt a természettudományos gondolkodást a magának érezze, és valami úri huncutságot sejtett benne, ha találko-

zott vele. Gond az is, 'hit és tudás' viszonyát tekintve, hogy a másik megismerés, a 'hit', az is bizonyos mértékig problematikussá vált. Akkor, amikor a megismerésnek ez az új útja ilyen nagyon megrázó tanulságokkal és ugyanakkor nagy diadallal megnyílt az emberiség előtt. A hit az nem a tapasztalásra épül, illetőleg nem egyszerűen a tapasztalat elemzésére épül; hanem a hit az valami másfajta megismerés.

Hogyha egy kicsit vizsgálni akarjuk ennek a lehetőségét, akkor érdemes, nem is rögtön a vallásos hittel kezdeni ennek a vizsgálatát, hanem arra gondolni, mi emberek egymást hogyan ismerjük meg, hogyan értjük meg. Ha egy állatot tanulmányozunk, akkor azt nyilván megfigyeljük, annak a viselkedését a természettudomány szabályai szerint próbáljuk feltárni, törvényeit megvizsgálni. De az ember maga más, mint a világ többi része. Az embernek vannak gondolatai, bennünk vannak szabad – szabadnak tűnő – saját akaratunkból fakadó döntések, hangulatok, érzések. Ha egymást meg akarjuk ismerni, akkor nem csak megfigyeljük egymás viselkedését, hanem megpróbáljuk egymást *szóra bírni*. Tudunk beszélni és a gondolatainkról, érzéseinkről tájékoztatni tudjuk egymást. Igazán akkor tudunk valakit megismerni, ha szóra bírjuk, és hogyha meggyőződünk arról, hogy ez nem hazug ember, mert hazudni is tudunk. A világ nem tud hazudni nekünk, ha félre ismerjük, akkor ott mi vagyunk a hibásak, a mi megismerésünk tökéletlen. Az ember hazudni is tud. De ha meg tudok győződni arról, hogy valaki bizalomra méltó, akkor el tudok beszélgetni vele, és meg tudom ismerni az ő világát. De csak akkor, ha szóra méltat, és csak akkor, ha kialakul közöttünk egy ilyen bizalmas és megbízható kapcsolat. Akkor viszont ennek segítségével sokkal többet megtudok, mintha csak lehallgató készüléket építenék a szobájába, vagy pedig valahonnan kívülről megfigyelném a viselkedését.

Az ember és ember között is szerepet játszik ez, hogy egymást akkor ismerjük meg, ha *megnyilatkozunk* egymás előtt. És igenis fölmerült már régen az emberben az a gondolat, hogy talán nemcsak mi emberek vagyunk ilyen gondolkodó lények, hanem a világ mögött van valaki más, akinek a képére és hasonlatosságára teremtettünk mi emberek, és akinek még több gondolata van, mint nekünk. És akit csak akkor ismerünk meg, hogyha szóra bírhatjuk, vagy ha Ő hajlandó megnyilatkozni közöttünk. Valami ilyesmi sejtelem, vagy gondolat is meghúzódik az ember agyában, vagy megfogalmazódik bennünk.

A világban, akármilyen a világ – akkor is, ha a Nap izzó tányér, amelyik a napi útját megjárja a fejünk fölött, akkor is, ha a Nap hatalmas égitest, amely körül a bolygók különböző kiszámítható pályákon keringenek – akkor is felvetődik az a gondolat, hogy a látható világ egy láthatatlan, de gondolkodó személynek a műve, vagy az alkotása. És az a rend, amit ezért a világban fölismerünk, és aminek a precízebb megfogalmazásához éppen a modern természettudományos eredmények elvezettek, az a rend ennek a személyes lénynek a műve, az alkotása, a gondolata. És hogy mi magunk is, nemcsak az élettelen, vagy nemcsak a nem gondolkodó világnak a spontán terméke vagyunk, hanem ennek a személynek az öröme telt abban, hogy minket a maga képére és hasonlatosságára megteremtett. Hogy a gondolatot nemcsak magunkban, egymásban fedezhetjük fel, hanem annak a forrását benne kereshetjük. Ez

is azért benne van az emberi gondolkodás kincses házában. Mi keresztények, zsidók, mohamedánok abban a meggyőződésben élünk, hogy csakugyan az Isten, ez a személyes hatalom, akit a tapasztalatunkkal nem tudunk közvetlenül megközelíteni, így egyénileg tehát nem állíthatok elő egy olyan kísérletet, amin Őt tetten érem valahol. Ez az Isten igenis szóra méltatott bennünket és valami módon, sajátos módon igenis szóra állt velünk. És a hit – amiről mi beszélünk, – az nem csak azt jelenti, hogy azt hiszem, hogy a Nap egy izzó tányér, amelyik a fejem fölött megjelenik és bevilágítja a környezetet, hanem hiszek valakinek.

A 'hit' szót kétféle értelemben szoktuk használni. Az egyik ez: azt hiszem, hogy ilyen, meg olyan a világ. Nem azért hiszem, mert ezt valakitől hallottam, hanem önkényesen és tökéletlenül rendezem a világra vonatkozó tapasztalataimat, és kialakul ebből egy értelmezés, ami esetleg idők során a tapasztalatoknak a finomodásával megkérdőjeleződik, átalakul. De van a 'hit' szónak egy másik használata is, hogy én hiszek neked. És akkor ez a hit nem a tapasztalataim értelmezésére épül, hanem egy kapcsolatra, egy személyes kapcsolatra. Valami ilyesmi az a vallásos hit, ami a kereszténységben, a zsidóságban, sőt a mohamedán világban is megjelenik.

Hogy igenis van ez a lény, akinek az esetleges jelenlétét az emberi gondolkodás föltételezte már ősidőktől kezdve, mióta ember az ember, azóta tulajdonképpen vallásos is. Nem csak a mindenséggel keres kapcsolatot, hanem sejtí az, hogy a mindenségben vannak olyan erők és van olyan személyes bölcsesség, amely nem érhető tetten számára, de amelynek a megnyilatkozásait mégis igyekszik összegyűjteni. Mi pedig abban a meggyőződésben élünk, hogy az Isten megszólal, és valami módon igenis az Ő szavára figyelünk, és arra épül a hitünk.

Csak hogy – ugye nagyon érdekes, erről, mi hívó emberek is a kelleténél kevesebbet gondolkodunk – nem is olyan egyszerű Istennek se megszólítania bennünket. Mert mi emberek a nyelvünket, a beszédünket úgy alakítottuk ki, hogy a világra vonatkozó tapasztalatainkat tettük szóvá egymás között. A gondolataink is tulajdonképpen ezekből épülnek. Ha az Isten van, és ha az Isten minden emberit meghaladó személyiség, akkor neki olyan mondanivalói vannak, ami önmagát akarja föltárni nekünk, aminek a megragadására nagyon nehezen alkalmasak az emberi szavak. Az Isten számára is, ha emberi nyelven meg akar szólni, és nem csak létét akarja jelezni valami villámlásokkal vagy csodával, vagy égi jelel, hanem a saját titkait akarja föltárni előttünk, akkor ez nagy körültekintést igényel, és egy lassú, fokozatos történelmi utat, amit bejár az Isten, mikor hozzánk közeledik.

Valami ilyesmiben hiszünk mi, hogy így adta a kinyilatkoztatást az Ószövetségben, így teljesítette be a kinyilatkoztatást akkor, amikor az Ő egyszülött fiát elküldte hozzánk, és az velünk időzött egy emberéleten át, és meghalt köztünk, és föltámadott köztünk. Ennek a velünk töltött időnek az emlékeit ránk hagyta 'Ég és Föld elmúlhat, de az én ígéim nem múlnak el' alapon. Amikor velünk dolgozik ez az Isten, Szent lelkét adja nekünk, hogy csakugyan őrizni tudjuk azt, amit kaptunk Tőle. És ez a kincs ne csak egy ilyen könnyen leírható, káté szerűen bemagolható ismeretanyag legyen számunkra, hanem egy élő, személyes kapcsolat, amelyeknek újra, meg újra kell, hogy a

mélyére hatoljunk, amelyiket újra, meg újra kell hogy konfrontáljunk a világra vonatkozó ismereteinkkel, és amelyik szintén együtt növekszik velünk, a mi emberiségünkkel a mi történelmünknek az útján.

Az érdekes, hogy amikor az Isten belépett az időbe, kinyilatkoztatását adta nekünk, nem a világot akarta megmagyarázni, mert azt mondta, azt, majd úgy is bejárjuk, azt majd úgyis föltárjuk. Az Ő dolga nem az, hogy megmagyarázza nekünk, hogy a csillagok nem az égre felaggatott lámpások, hanem égitestek, hanem önmagáról akart beszélni nekünk az Isten. De amikor önmagáról beszélt, akkor annak a kornak a nyelvén szólalt meg, amelyikben megnyilatkozott és annak a világképét használta fel arra, hogy a magára vonatkozó ismereteket velünk közölje. Ez a világkép rendült meg.

A Biblia egy teremtéstörténettel kezdődik, amely arról szól, hogy kezdetben az Isten elválasztotta a sötétséget a világosságtól. Azután elválasztotta az alsó és felső vizeket. A modern ember azt mondja, hogy a sötétséget nem lehet elválasztani a világosságtól, van nappal és éjszaka, de nincs világosság és nincs sötétség. Mi világít, hogy ha világosság van? Előbb kellett meglennie a Napnak, mielőtt világosság lett volna a Földön. Nincsenek alsó és felső vizek, hanem vannak ezek a golyóbisok, amelyek a világűrben egymás körül keringenek és egymással sajátos kapcsolatban vannak. Ha nem ilyen a világ, amilyenek a Biblia elmondja, akkor ez az egész elbeszélés egy régi hiedelem, egy naiv elképzelés, mint a világra vonatkozó egyéb gondolataink. És akkor ezt el kell vetni, el kell dobni, és el kell gondolkodni azon, hogy ha most már másnak ismerjük a világot, akkor hogyan képzelhetjük el a világnak a keletkezését.

Nem csak egy meglévő, naiv világképnek a nehézkedése, hanem az is nehezítette a természettudományos eredmények elfogadását, hogy ez a naiv világkép összekeverődött a vallással, a hittel. A hit ennek a koordináta rendszerében kapta meg a megfogalmazását. Gondoljunk csak ilyesfélékre is, – nem csak a teremtés történetre, – például az Evangéliumban azt olvassuk, hogy Jézus meghalt, aztán föltámadt harmadnapon, és azután kivezette az apostolokat Jeruzsálem határába, és fölment a mennybe. Aztán írva van az Evangéliumban, vagy Szent Pál levelében: 'Elfoglalta helyét az Isten jobbján'. A régi ember tényleg úgy gondolta, hogy valahol a Nap fölött ott van egy égi fennsík, és azon van az Isten hatalmas trónusa. Amikor Izaiás meglátta az Istent, megnyílt előtte az ég, és trónusán meglátta a mennyei Atyát, királyi palástjának a szegélye betöltötte a templomot. Ha mi komolyan vesszük ezt a modern világképet, akkor nagyon nehéz az Isten trónusát valahol elhelyezni a fejünk fölött. Sok minden ilyen nehézség van, ami miatt akkor, amikor ez az új világkép megjelent, az egyház is megriadt, és azt mondta, hogy ne siessük el ezeknek a tudományos gondolatoknak a megfogalmazását mindaddig, amíg ezek feltevészerűek. Addig talán jobb, hogyha nem híreszteljük ezeket az emberek között, mert akkor azok összezavarodnak és az egész evangéliumi képrendszer, amivel eddig az Istennel való kapcsolatukat is rendezték, összezavarodik előttük, és azt hiszik, hogy mindennek vége van.

És csakugyan kialakultak feszültségek, ami miatt most is az egyháznak bizonyos mér-

téig még bűnbánatot is kell tartania. Galileit túlságosan keményen akarták rávenni – nem arra, hogy tagadja meg a tudományos felismeréseit – de arra, hogy ne közölje az emberekkel egyelőre, precízebben fogalmazza meg, és így tovább. Itt is ott is ellentétek voltak bizony a természettudomány képviselői és a vallásnak a képviselői között. Ez oda vezetett – a gyerekeknek úgy szoktam magyarázni, mikor ez előkerül mondjuk az egyháztörténelemben – van egy magyar szólás-mondás, hogy 'a fürdővízzel együtt kiöntik a gyereket is'. Voltak, akik a gyereket féltették, de a fürdővizet sem akarták kiönteni, és voltak, akik pedig olyan nagy lelkesedéssel öntötték ki a fürdővizet, hogy nem kímélték a gyereket. Tehát akkor, amikor ez a világképet átalakító, a korábbi naiv gondolkodást mereven elutasító új szemlélet megszületett, akkor csakugyan kérdésessé vált, meginogni látszott a hitnek sok korábbi állítása és pozíciója. S nem volt eléggé friss az emberiség gondolkodása arra, hogy meglássa azt, hogy ez az új világkép is összefér a hitnek az igazi, komoly állításaival.

Akkor, ha készek vagyunk arra, hogy a Bibliának a szövegét ne szó szerint értsük, hanem higgyük el azt, hogy az sajátos értelmezési rendszerben, vagy egy sajátos világkép fogalmi apparátusához igazodva valami igazságot mond el, ami akkor is igaz, ha az a fogalmi apparátus megrendült. Ennek a belátásához nem is csak egy emberöltő kellett, hanem évszázadok. Nyilván voltak emberek, akik ezt hamarabb belátták, voltak, akik kevésbé, ugyanakkor voltak emberek, akik ennek a két világképnek az ütközését igenis felhasználták érvül olyan dolgoknak a bizonyítására, amik már nagyon is meghaladták egyik, vagy másik világképnek az igazi tartalmát, mondanivalóját. A marxizmusban is láttuk, hogy végül is a marxisták akkor, amikor ezek a küzdelmek már rég lezajlottak, akkor még felhasználták azokat.

Az a tanyasi parasztasszony is azért tiltakozott a heliocentrikus világkép ellen, mert azok, akik az urát arra kényszerítették, hogy lépjen be a tsz-be, ugyanazok azt mondták, azzal, hogy Gagarint kilőtték a világűrbe és ő benézett a Hold mögé, és ott se találta az Istent, hát azzal végképp bizonyítva van, hogy nincs is Isten. Ha talált volna valakit a Hold mögött guggolva, akkor az biztos nem az Isten lett volna. Mert azért az Isten nem azzal foglalkozik, hogy a Hold mögé bújjik, és aztán bosszankodik, hogy ott is megtalálták. Tehát valamiképpen mégis tanúi vagyunk, nem csak arról van szó, hogy sok mindent föl kellene mérni, végig kellene gondolni, hanem arról is, hogy azok, akik egy felfedezésnek a mámorában élnek, azok küzdenek a másik ellen és sokszor túllépik a saját illetékességi körüket. Nem csak a vallás félt nagyon, indokolatlanul, ettől az új világképtől, hanem amikor az új világkép képviselői a vallás részéről bizalmatlanságra leltek, akkor azt gondolták, van mit féltene a vallásnak. Csakugyan az a következtetés vonható le az ő eredményeikből, hogy nincs is Isten, hogy az ember nem felelős azért a világért, amelynek része, hogy saját maga fogja a saját törvényeit megszabni, és hogy nincs aki bíránk legyen, hanem önmagunk vagyunk egymásnak a bírái és önmagunk bírái.

Ez egy megrázó folyamat, amit nem is lehet rossz néven venni, mert a gondolkodásnak és a küzdelemnek a mámore határátlépésekre készíti az embereket, s nem

látják a saját gondolkodási eredményeik korlátait. Nem tudnak önmagukkal szemben is kritikusak maradni, hanem indulatok vezetik őket, amelyek túlzásokba kergetik őket. Manapság már látjuk azt, hogy nemcsak a hitnek kellett nagyon elgondolkodni azon, hogy hogyan is értelmezzük a Bibliát, hogy is értelmezzük azokat az igazságokat, amelyeket mindenképpen komolyan akarunk venni, vagy kell vennünk, ha az Istennel való kapcsolatunkat nem akarjuk megtagadni, vagy elveszíteni. Hanem azt is látjuk, hogy a tudomány, a tudás mennyit veszített azzal, hogy egyoldalúan ez a természettudományos gondolkodás a tudás egyetlen útjának látszott. A filozófiát is például háttérbe szorította, meg mindenféle emberi mérlegelést, és azután egyszerűen a mérhető, kísérletileg ellenőrzött eredmények látszottak egyedül megbízhatónak, fontosnak. Azután ezeknek a nyomán kialakult egy modern technika, amely nemcsak a gondolkodást alakította át, hanem az életet is. Amelyik úgy látszott, most már az embert felszabadítja mindenre, és a saját önkontrollját is veszélyeztette.

Lassanként látjuk azt, hogy ezek a modernitásra épülő átalakulások milyen veszéllyel járnak. Mert az ember azt gondolta, hogy amit meg tud tenni, azt meg is teheti. Miközben a világ fölött a hatalmunkat növeltük, miközben a saját felelősségtudatunkat felszámoltuk, aközben azt vesszük egyszer csak észre, hogy a Föld energiataralékai elfogynak, hogy az ember a másik ember ellen fordul akkor, hogy ha ennek az új lehetőségeknek a mámorában él, és a jónak meg a rossznak a megkülönböztetését elhárítja magától. És azt sem tudja ezeknek az új módszereknek a segítségével feltárni, hogy egyszerűen mi a létnek az értelme.

Ez a természettudományos előrehaladás nemcsak szebbé vagy kényelmesebbé teheti az életet, hanem a bűnnek is új lehetőségeket ad. És mondjuk pusztító fegyverek gyártására is alkalmas az atomkutatás. Az ember embertelenné teheti a saját világát, ha nem vigyáz. Ha a másfajta ismeretekre nem akar támaszkodni, csak ezekre, amelyeket ez az új természettudomány nyitott elébe.

A modernséget, vagy ezt a posztmodern világot, amiben élünk, tulajdonképpen ezeknek a felismerése jellemzi. Az a fajta mámoros öröm, ami a reneszánszban gyűlt ki, s ami a felvilágosodásban tetőzött, – s ami a marxizmust is vezette, hogy holnapra megforgatjuk az egész világot, – hogy egy sajátos új intelligenciával, tudományos világnézetnek a segítségével elfeledjük azt, ami a régi világban nehéz volt, vagy gond volt; és valami egészen páratlan dolgot fogunk teremteni. Ez a remény látszik csődöt mondani. Az egyháznak, vagy a hitnek nem az a dolga, hogy azt mondja, hogy mégis csak szükség van rám, az emberi értelem veszélyes, és az emberi értelemnek ez a veresége méltó büntetés a túlkapásokért. Nagyon érdekes az, hogy akár a vatikáni zsinat, akár a mostani Szentatya, – aki a tudomány embere is – újra meg újra beszél az értelem és a hit viszonyáról. Rámutat arra, hogy a hit is az értelem megnyilatkozása. A tudás is. Mind a kettőnek szüksége van egymás kontrolljára is. A hit is, hogy ha irracionális érzelmi alapokra helyezkedik, akkor elvadul, akkor a személy önkényének szolgáltatódik ki. A tudás is, hogyha egyoldalúvá lesz, és csak egy hirtelen támadt természettudományos pályán akar mozogni, és ott bontja ki, tárja fel a maga lehetőségeit, és elfeledkezik a megismerésnek a többi módjairól, akkor életveszélyes,

ön- és közveszélyes lehet. A Szentatyának a képe ez, – talán már II. János Pál használta ezt a képet – az ember a megismerésnek az egébe akkor emelkedik, hogyha ezt a két szárnyat: a tudást és a hitet, egyaránt használja. Ezek kerülhetnek, ahogy kerültek is egymással látszólagos ellentétbe, amelyet nem volt egyszerű megoldani. De akkor is hasznára vannak egymásnak, ha így néha egymásnak feszülnek. Igenis ezeket együtt kell használni az embernek akkor, ha már itt a világon is boldogulni akar. És igenis az Isten megismerése nem valami naiv álmodozás, hanem egy valóságos kapcsolat, ami az embernek nemcsak a múltját, hanem a jövőjét is meghatározza. Ezeknek a megismerési módoknak az együttműködésével kell éljünk, azután itt haladunk előre egy jövő megépítésére.

Nagyon érdekes, hogy itt van a darwinizmus ezzel a különös gondolatával, hogy a fajok küzdelmében az életre való faj előbbre jut és a kevésbé életrevaló pedig elpusztul. Ez egy kiválasztódás, és milyen megrázó, hogy ezt az emberre is alkalmazták. Hát

akár a hitlerizmusban is ez jelent meg valamiképpen. Tudjuk, hogy az ember egyetlen fajt alkot, és ennek hamis alkalmazása volt ez a történelemre, az emberek közötti küzdelemre. De az is hamis alkalmazás, amit nem emberi fajok közötti küzdelemnek fogunk föl, hanem úgy gondolnak manapság, hogy az életrevaló boldogul, a kevésbé életrevaló pedig megérdemli, hogy maga alá temesse a világ. Nem kell megmenteni, nem kell utána nyúlni, aki nem tudja önmagát megmenteni, az pusztuljon el, mert ez az élet

törvénye. Igenis a hit arról beszél, hogy lehet, hogy az ember alatti világban ilyen kíméletlen fejlődéstörvény diktálta a fajok kialakulását. De az ember világában az is, aki gyöngébb, értékeket őriz. Talán az embernek a gazdagságát pont az jellemzi, hogy olyan dolgoknak a birtokában van, amiben értékesnek bizonyul az is, aki gyöngébb. Valamit megtanulhatunk tőle, érdemes utána nyúlunk, nem csak azért, mert valamiképpen kötelesek vagyunk a vallás törvénye szerint segíteni azon, aki magán nem tud segíteni, hanem önérdékből is, mivel szükségünk van a gyöngéknek az igazságára is, meg a gyöngékben levő szellemi és lelki értékekre is. Valami ilyesféléről győződik meg lassanként az emberiség, és valami ilyesfélének a fölismerésében játszik nagyon fontos szerepet a mi keresztény hitünk. Nem csak őriznünk kell valami túlzásokkal szemben az isteni igazságot, hanem annak hirdetése közben rá kell mutatnunk arra, hogy ezek a természettudományos eredmények nem általánosíthatók olyan könnyedén. Nem alkalmazhatók maradéktalanul az emberi létre, az emberi társadalom fejlődésére.

Igenis a tudománynak is kritikára van szüksége. És érdekes, hogy nem csak a tudomány kritikálhatja a hitnek ilyen, vagy olyan megfogalmazását, hanem hitnek is dolga, hogy a tudománynak ilyen könnyen ideologizált, erőszakos alkalmazása fölött kritikát mondjon. Ezt a mérközést egyre inkább okos és megértő szellemi küzdelem-

mé kell alakítani, hogyha azt akarjuk, hogy az emberi életet szolgálja ez az egész, ami velünk és körülöttünk történik. Ennek az oktatásban, ennek a gondolkodásban, ennek az egymással folytatott eszmecserében, pluralizmusban, és a pluralizmusban érvényre jutó kölcsönös megbecsülésben, érdeklődésben, tiszteletben is meg kell nyilvánulnia. Valami ilyesmiről szól ez, és nagyon érdekes itt az egyháznak sok megnyilatkozása, amelyet a 'hit és a ráció' viszonyáról még II. János Pál pápa tett közzé egyik utolsó enciklikájában. A mostani, XVI. Benedek pápa nagyon sok beszédében, megnyilatkozásában foglalkozik ezekkel a kérdésekkel. Érdemes ezekre figyelni, érdemes ennek az egész párbeszédnek a világába, különösen az értelmiségi keresztény embernek nagyon mélyen, nagyon komolyan elköteleződni.

Valamikor, még a mi apáink idejében bizony sokszor úgy látták, hogy aki igazán természettudományosan művelt ember az nem illik, hogy templomba járjon, vagy nem illik, hogy nagyon hívő legyen. Kivételképpen emlegették Pasteurt. Megkérdezték tőle, természettudós létére hogyan lehet olyan vallásos, mint egy breton paraszt? Pasteur állítólag azt mondta erre, hogyha még okosabb volna, vagy még tudósabb, akkor olyan vallásos lenne, mint egy breton parasztasszony. Én arra gondoltam, hogy egy tudósnak nem olyan vallásosnak kellene lennie, mint egy breton paraszt, vagy egy breton parasztasszony, hanem a maga módján kellene ugyanolyan mélyen vallásosnak, vagy hívőnek lennie, de nem olyan naivan vallásosnak.

Pont ez az érdekes, ami a Morus öröksége. Ahogy ő Machiavellivel, meg másokkal, a reneszánsz szellem démonaival is szembenézett. És nem úgy nézett szembe, hogy ezeket elutasította, hanem úgy nézett szembe, hogy akár a vértanúságig is hűségesen vállalta ezeknek az új időknek a gondolkodásmódját, és keresztényként járta be az útját. Saját kereszténységének a megfogalmazásait is nem divatozásból, hanem az Isten szándékait keresve igyekezett újra fogalmazni, hogy ennek az új szellemi eredménynek a megvilágításában mélyebben megfogalmazhassa azokat az igazságokat, melyeket a keresztény hűségtől örökölt.

Ennek a korában élünk. Ezért fontos, hogy legyen keresztény értelmiségünk, amely csakugyan értelmiségi módon keresztény, tehát nem kezeli külön magában a szakmát és a keresztény hitet. Hanem valamiképpen a személyében teremt szintézist a kettő között. Én piarista vagyok, magam nem csak hittanár, hanem magyar tanár is – ott talán kevésbé jutnak érvényre ezek a nehézségek. Együtt tanítok természettudományokat tanító rendtársakkal, és mindig mondani szoktam azt, hogy nekünk már a rendalapítónktól kezdve feladatunk, hogy egyik lábunkkal a tudomány tábláján álljunk, másikkal a hit jégtábláján, és ha jégzajlás van, akkor a testünkkel feszüljünk szét, hogy ezeket a táblákat ne engedjük eltávolodni egymástól, és összetartsuk őket. A diákjaink nem csak egy szellemileg megoldott szintézist várnak tőlünk, hanem egy személyes szintézist, amelyikben mélyen és igazán elköteleződünk a tudomány szolgálatára is, és mélyen és igazán a hitnek a megvallására is, végiggondolására is. Hiszünk abban, hogy a tudomány is ennek az Istennek a nyomait fedezi fel a világban, és ugyanakkor hiszünk abban is, hogy a hit pedig a tudomány igazsá-

gainak a figyelembe vételével tudja igazán kifejtetni azt amit hordoz, s amit rábízott a kinyilatkoztató Isten. Azt hiszem, hogy ezek a dolgok nagyon eleven kérdései a korunknak. Össze kell fognunk annak az érdekében, hogy ezeknek a távlatoknak az ismeretében tudjunk élni, és a keresésnek, a vitának, az eszmecserének a felelősségét is vállalni tudjuk annak az Istennek a szolgálatában, aki minket ebbe a XX. és XXI. századba, az emberi történelemnek ebbe a különös szakaszába teremtett és állított bele.

Ezt gondoltam, hogy így elmondom. Azt hiszem, hogy nem mondtam semmi újat ezzel, amit önök nem éreznének a saját bőrükön. De talán nem árt egyszer így összefoglalni ezt az egészet, mert a saját idevonatkozó küzdelmeinkben is jobban el tudunk igazodni, ha egy ilyen összefoglalást végiggondolunk. Köszönöm, hogy meghallgattak.”

Az előadást követően az egyesület elnöke próbált kérdéseket előcsalogni a jelenlévőkből.

M.R: Köszönjük szépen Atyának ezt a nagyon érdekes előadását, és most jön az a szakasz, hogy kérdezzünk. Ne csak passzívan hallgassunk, hanem egy párbeszéd alakulhasson ki! Milyen gondolatok, milyen kérdések támadtak bennünk, hallgatva az előadást?

J.I: Biztosan vannak, akiknek ezzel kapcsolatban tapasztalatuk van. Tehát hogy ha a saját szakmájukkal kapcsolatban valaki olyasmire emlékszik, vagy amit megoszt velünk, akkor én is szívesen tanulok belőle.

M.R: Nekem, amikor hallgattam az előadást eszembe jutott valami. Igyekszem környezettudatosan élni, a hulladékot szelektíven gyűjteni, nem veszek műanyag csomagolókat, stb., próbálok a Föld kincseivel úgymond "jól bánni". Valakivel ezt nemrégiben megbeszéltem. Mondja az illető, hogy ez nem egészen így van, hiszen azt a felszólítást kaptuk, hogy vegyék birtokba a Földet, népesítsék be a Földet, – most már azzal kell szembenéznünk, hogy túlnépesedett a Föld – használjuk a Föld javait és kincseit. Az, hogy én környezettudatosan élek, az gyakorlatilag szembemegy ezzel a paranccsal. Erről mit kell gondolnunk?

J.I: Igen. Ez az Egyházat is érinti természetesen, de ez az 'urakodjatok' az nem azt jelenti, hogy önkényesen bánhatnánk a Földdel. Már régen is – akkor nem vették ezt észre – látjuk azt, hogy a hegyekről levágták az erdőket, és akkor az eső lemosta a talajt is, és akkor ilyen pusztasággá váltak. A közel-keleten például nagy hegységek. Nyilván akkor az ember nem vette ezt észre. De ha már észrevesszük, hogy ez a veszedelem, akkor már nem mondhatjuk azt, hogy éppen a mi nemzedékünk feladata az, hogy a jövő nemzedékek életlehetőségeit rontsa az ilyes fajta esztelen, önkényes vagy meggondolatlan gazdálkodással. Ugyanez, csak kicsiben a hulladék kérdés. Igenis az emberiségnek adta át és nem egy-egy embernek, hogy ő itten a maga ügyetlensége, vagy ahogy kedve szottyán – bánják ezekkel a javakkal, és ha egyszer észrevesszük, hogy ezek végesek, akkor különösen éreznünk kell a felelősséget értük a jövő nemzedékek előtt is, meg az Isten előtt, aki megteremtette és ránk bízta. Tőle kaptuk a megbízást, hogy a világ fölött valamiképpen uralkodjunk. A rómaiaknak volt egy mondásuk, hogy mi a tulajdon, amivel valaki élhet és visszaélhet. Manapság ezt a fogalmazást érezzük hibásnak. A tulajdonunkkal sem szabad visszaélni. Mert a tulajdont sem azért kaptuk, hogyha kedvünk támad, hogy egy csinos erdőtüzet lássunk, akkor felgyújtjuk az erdőt, mert a miénk. Hát az nem csak azé, akinek a nevében van a telekkönyvben, hanem a törvény is megbünteti azt, aki élvezetét lelné a tűzvészben, és felgyújtja a saját erdejét. Az az emberiség is, meg a jövőé is. Ezeket ma világosabban látjuk, pontosan azért, mert nagyobb kárt tudunk tenni a világban, mint a régi ember. A régi ember is azért egy-két erdőt ki tudott irtani, de mi most már sokkal többet. Sokkal nagyobb, alaposabb ez, ahogy szennyezzük a világot: ez azért van, mert csináltunk műanyagot, ha valamit a világból vetünk ki, a fa bögréinkkel nem szennyeztük a világot, de a műanyag bögréinkkel igen, ha eldobáljuk őket. Vörösmartynak van ez a szava: 'az ember fáj a Földnek'. Hát ne fájjunk a Földnek, mert nem az a dolgunk, hogy visszaéljünk vele és elpusztítsuk, hanem az a dolgunk, hogy éljünk vele és gondoljunk a többiekre is, akikkel együtt kell, hogy ennek a Földnek a polgárai legyünk.

M.R: Ezzel a mondattal, hogy 'Ne fájjunk a Földnek!' le is kerekíthetjük az előadást, nagyon jó kis zárszó. Köszönjük szépen.

Ezután került sor az egyesület tagjai által házilag készített süteményekre, a vendégeket üdítőre és kötetlen beszélgetésre várták az est szervezői.

ZARÁNDOKLATAINK, KIRÁNDULÁSOK

„Megdobbant a szívünk, amikor március hónapban hallottuk a hirdetést: a Szent Gellért Plébánia és az Őrmezői Morus Szent Tamás Egyesület 2009. április 25-én közös zárandoklatot tervez.

Április 25-én reggel 7 órakor indult az autóbusz Őrmezőről, a Szent Gellért Plébánia elől pedig 7.15-kor. Útvonal: **Andocs – Siófok**.

Első gondolatunk a hála volt, mert ragyogó napsütésre ébredtünk. *Alajos atya* most is elkészítette a zárandok-füzetet, amelynek segítségével gyarapíthatjuk tudásunkat. Ez egyben útitársként is szolgált.

Amint kiértünk a városból, imádkoztunk: Isten áldását és a Boldogságos Szűz Mária oltalmát kértük az úton lévőkre. Gyakoroltuk a szentmise énekeit, majd elimádkoztunk a Rózsafüzért a Dicsőség titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriához. Az autóbuszon Alajos atya nagyon szépen beszélt a Szűzanyáról, aki mindnyájunk szerető Édesanyja. A magyar nép már ősidőktől fogva szerette, tisztelte Őt. Első királyunk, Szent István, felajánlotta országunkat és a magyar koronát. Tiszteljük Őt, mint Magyarország Nagyasszonyát, védelmezőjét. A továbbiakban arról beszélt, hogy Mária egész életében zárandokolt. Az angyali üzenet után útra kelt, hogy elmenjen Erzsébethez, idős rokonához, aki szintén gyermeket várt, hogy segítségére legyen. Názáretből Augustus császár rendelete alapján Betlehembe ment, ahol világra hozta egyszülött fiát, Jézust. Betlehemből Heródes császár elől Egyiptomba kellett menekülniük. Amikor Jézus nyilvános működését megkezdte, Ő is elkísérte Szent Fiát. Jézussal együtt végigjárja – és lélekben végigszenvedi – a Golgotára vivő utat. Mi is zárandokoljunk együtt Máriával.

Ezt követően ismertette a loretoi litánia történetét. Beszédét a következőképpen fejezte be: 'Máriát köszöntve az ember keresztény elgondolását ünnepeljük és hirdetjük. Mária nemcsak anya, nemcsak közvetítő-közbenjáró, hanem mintakép is számunkra. Szent közösség vagyunk, amely a Boldogságos Szűz Mária kiválóságát dicsőítve Istent dicséri. A magányos ember elhagyatottságából hív bennünket az egyház liturgiája Isten szeretetének és kegyelmének közösségébe.' (Dolhai Lajos nyomán)

Ezután elcsöndesedtünk és a gyönyörű somogyi tájat nézve érkeztünk zárandokhelyünk első állomására, Andocsra. Itt a plébános, *Tamás atya* fogadott minket. Az ünnepi szentmisét Alajos atya mutatta be, a szentbeszédet Szűz Mária anyaságáról és szeretetéről Tamás atya mondta. A szentmise után Tamás atya ismertette a templom történetét. Az andocsi kápolna már a török hódoltság idején, de különösen 1665-től látogatott búcsújáráhely. A kolostoregyüttes és a templom felépítésével a búcsújárás követelményeinek is eleget tudott tenni. A kegyeszobor a szakértők szerint

legalább ötszáz éves. A Boldogságos Szűz jobb karján tartja a kis Jézust, mindketőnek a fejét korona ékesíti. A kegyoltár asztalát vörös márványból 1752-ben Gál Gábor készítette. A kiemelkedő értéket képviselő barokk szószék 1747-ben készült. Megnéztük a Mária ruhák múzeumát. A kegyzobrot 1747 óta öltöztetik. Az első palástot Széchenyi Katalin grófnő ajándékozta a kegyzobornak, utána sokan követték példáját. 2000 novemberében 240 ruhája volt a kegyzobornak. Egy andocsi legenda szerint a mohácsi vész előtt, 1520 körül angyalok hozták el a kegytemplomot egy éjjel Kalocsáról, a csodatévő Mária szoborral együtt, és tették le a mai helyére. A kalocsaiak ma is magukénak tartják a kegykápolnát és a kegyzobrot, és ezért 300 év óta minden évben elzarándokolnak lelkipásztoraik vezetésével az ő Szűzanyájukhoz. A templom belső restaurálása 1998 tavaszán volt, a főoltár aranyozása pedig 2000 májusában-júniusában.

Megköszöntük Tamás atya szívet melengető szép prédikációját. Autóbuszra szálltunk és elindultunk Zala községbe, ahol a Zichy Múzeumot látogattuk meg. A Zichy kúriát, mely Zichy Mihály festőművész szülőháza, az 1790-es években kezdték építeni, majd fokozatosan építették. Itt éltek Zichy Mihály szülei, testvére, s miután a festő viszatért Oroszországból, már a négy gyermeke és felesége is itt telepedett le. A kiállítás előterében az egyik falat teljes egészében betölti az a térkép, melyen bejelölték azokat a városokat, ahol Zichy Mihály megfordult életében. A családi szobában helyezték el a Zichyek címerét, s Mihály bölcsőjét is. A Zichyről készült legszebb mellszobor Cyprian Godebsky lengyel szobrász alkotása. A múzeumban 4000 kötetes családi könyvtár látható. A családfán 1200-ig vezették vissza a Zichyek származását. Fő műve a rombolás géniuszának diadala. A kép a pusztítás démonát ábrázolja, aki kezével vezérli a rombolást, mellette a démon női párja, aki a családokat dúlja szét. Ortodox keresztel a kezében áll II. Sándor cár, Vilmos német császárnak hódolnak a kis német fejedelemségek, akik tálcán kínálják a császári koronát. Előtte fekszik a legyőzött Napóleon. Az inkvizíció áldozatait, az eretnekeket, IX. Pius pápa előtt jelennek meg, mögötte pedig Krisztus, aki a békét jelképezi.

Kijöttünk a múzeumból, és a Zichy-kúria parkjában fogyasztottuk el ebédünket. Ezt követően a híres, védett vadgesztenyesor árnyékában lesétáltunk a patakhoz, majd a kis fahídon átkelve, a kiépített ösvényeken sétáltunk. Kb. fél kettőkor autóbuszra szálltunk, hogy elmenjünk Kőröshegyre.

Kőröshegy nevét valószínűség szerint a kőrisfáról kapta. A hegy utótag Somogyban csak dombot jelent. Kőröshegyet félkörben dombok veszik körül. A dombokról eső páratlan kilátás, a kellemes bor, a barátságos emberek sok látogatót csalogatnak ide. A magyar államalapítás idején ezen a területen három falu volt: Földvár, Gyugy és Kőröshegy. Az Árpád-kori Kőröshegy falu a régi római út, a 'via magna' vonalán települt, a mai község területén. A faluban bencések építettek kápolnát 1083-ban a 'capella S. Martini in Keurishig', azaz a Szent Márton kápolna a bencések tulajdonában volt. A XV. század második felében megtelepedtek itt az obszerváns ferencesek. Az egykori ferences kolostor templomát 1757-ben gróf Széchenyi Antal állíttatta helyre. Azóta ez a község római katolikus plébániatemploma.

A templom előtt már várt minket János atya, aki ismertette a templom történetét. Ezután közösen elénekeltük a 'Királyi zászló jár elől' szent éneket. A templomkertben János atya megkínált bennünket egy pohár kőröshegyi borral, így megtapasztalhattuk, hogy milyen is az a híres kőröshegyi bor. Megköszöntük János atya szíves vendégfogadását, és elindultunk utolsó állomáshelyünkre, Siófokra.

Siófokon közösen bementünk a Kálmán Imre emlékházba, melyet a zeneszerző egykori szülőházában rendeztek be. Itt látható a mester zongorája, eredeti kottái, használati tárgyai, az általa írt operettek bemutatóihoz kapcsolódó emlékek. A kiállítás a századforduló hangulatát idézi, kortörténetileg hiteles környezetet mutat be. Kitér a Siófoktól távol töltött évekre is. A zeneszerző az osztrák 'Ehrenkreutz' (Beccsületrend keresztje) kitüntetését is megkapta. A Milleneum parkban kapott helyet a Varga Imre által készített Kálmán Imrét ábrázoló bronzszobor is.

A múzeum megtekintése után szabadidős program következett. A fürgébbek még meg tudták nézni a Tojásművészeti Kiállítást. Sokan lementünk a Balaton partjára és a tavaszi napon sütkéreztünk, beszélgettünk. Végül szinte mindenki betért a Marcipán cukrászdába, ahol nagyon finom sütemény és fagyalt volt. 18 órakor autóbuszra szálltunk és elindultunk Budapestre. Amikor az autópályára értünk, Rózsafüžért imádkoztunk a Világosság titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriához. Így adtunk hálát a szép útéért és a sok lelki élményéért. Budapestre érve Alajos atya megköszönte az autóbusz vezetőjének a biztonságos, nyugodt vezetést. Mi is megköszöntük Alajos atyának a zárandoklat előkészítését és vezetését, abban a reményben, hogy még sok-sok éven át együtt zárandokolhatunk."

A következő közösen szervezett kirándulás a 2009. október 10-i zárandokút volt **Szombathely – Ják úticéllal.**

„Kissé borongós időben, reggel fél nyolckor indultunk a Szent Gellért Plébánia elől. Reméltük, hogy – mint mindig – most is kellemes, szép őszi időt kapunk ajándékba. Reményünk valóra vált. Köszönjük, Istenünk. Amint kiértünk a városból, imádkoztunk. Isten áldását kértük az úton levőkre. Gyakoroltuk a szentmise énekeit, majd elimádkoztuk a Rózsafüžért a Világosság titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriához.

Első utunk a **Szombathelyi Székesegyházba vezetett**, amely Magyarország harmadik legnagyobb temploma. Meghallgattuk a sekrestyés néni ismertetőjét a templom történetéről, majd közösen imádkoztunk Brenner János boldoggá avatásáért. Brenner János Szombathelyen született 1931. december 27-én. 1955. június 19-én szentelték pappá és Rábakéthelyre került káplánnak. Buzgó lelkipásztori munkáját nem jó szemmel nézték azok, akik az 1956-os forradalom leverése után legfőbb ellenségeiket az egyház papjaiban látták. Máiig sem tisztázott körülmények között 1957. december 15-én éjjel sürgős betegellátás ürügyén kicsalták plébániai lakásából. Nyakába akasztott betegellátó tarsollyal, amelyben az Oltáriszentséget vitte, és kísérelőjével, aki kihívta a plébániáról a dombtetőn keresztül vezető gyalogúton elindult Zsida község felé. A két falu között megtámadták és kegyetlen brutali-

tással, 32 késszúrással megölték. Vértanúhaláláról hosszú ideig nem volt szabad beszélni. A szombathelyi szalézi templom kriptájában helyezték örök nyugalomra.

Az ünnepi szentmisét Alajos atya a **Szent Márton templomban** tartotta, amely a legenda szerint a szent szülőháza fölé épült, a IV. század óta folyamatosan használt templom. A prédikációban elmondta, hogy a vértanúk kora után Szent Márton az első szent, akit nem vértanúságáért avattak szentté. Ma nem vértanúkra van szükség, azzal együtt, hogy ünnepeljük Brenner Jánost és Meszlényi Zoltánt (1945, 1956). Ma a hitvallók kora jött el.

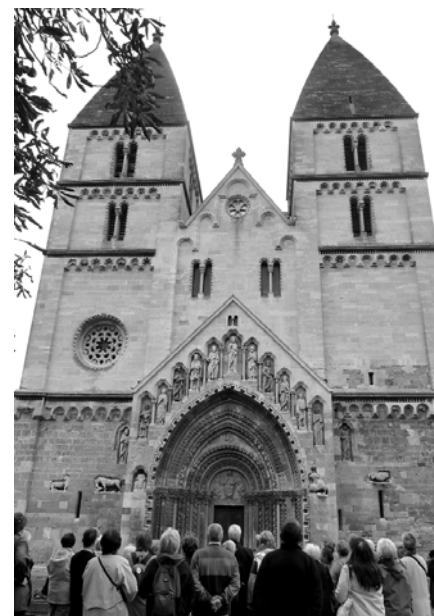
Oly hosszú idő távlatából mit is üzen nekünk Szent Márton püspök; miben mutat nekünk példát? A **mindennapok hűségére van szükség**. Erre csak az képes, aki egészen nyitott Isten felé. Vagyis: amíg van olyan az életben, ami fontosabb Istennél, addig nem vagyok szabad Isten felé. A hit elfordulás a megszokott helytelen szemlélet- és cselekvésmódoctól. Nincs hit lemondás nélkül. Ez nagyon fájdalmas folyamat: búcsút inteni az olyannyira kedves elképzeléseknek. Márton, aki miután felvette a keresztséget, hamarosan lemondott a katonai pályáról. Egyszerű életet, remete, szerzetesi életet élt. A mindennapok hűségéhez hozzátartozik **az ima**. A hitnek tápláléka az ima, nélküle 'oxigénhiányban szenved', s elhal, imádság nélkül 'elfogy a levegő' a hit számára: ima nélkül nem lehetséges hinni. Az imádság a hűség lelke és lélegzete. Hűségünkhöz feltétlenül hozzátartozik a Szentírás olvasása és a róla való elmélkedés. Épp a Szentírás beszél nekünk Isten hűség szerzetéről: 'Vajon megfelelkezhet-e gyermekéről az anya, ha az meg is feledkezik róla, én akkor sem felejtetek el téged soha', mondja Isten hűtlen népének. Nem könnyű a mindennapok hűsége, a tisztulás és állandó megtérés, a merész újakezdés keskeny, s meredek ösvénye, mely a belső szárazság sivatagán vezet keresztül. Aki örökké élményt hajszol, az saját maga rabja, az a hitben gyökerező szeretet önzetlenségére még nem talált rá. Miért? Mert hitéért cserébe kapni akar. Extatikus élményeket, jóleső érzést, kellemes, eufórikus hangulatot, stb. Rendkívüli tapasztalatok itt is – ott is adódhatnak, ám az igazán rendkívüli az, ha valaki állhatatos abban, ami voltaképpen nem rendkívüli: A mindennapi hűség.

Ezután Alajos atya utalt a hívek számára ismert legendára, amikor Szent Márton télvíz idején tisztí köpenyének felét odaadta egy ruhátlan koldusnak. Azon az éjszakán Mártonnak különös álma volt: Jézust látta, amint fényes sereg veszi körül. A vállán azonban a köpenynek azt a darabját viselte, amit a koldus kapott, és odafordulván az angyalokhoz mondta: 'A katekumen Márton öltöztetett föl engem ezzel a ruhával'. A köpeny szétvágása számára Isten-élmény lett. Nem úgy, mint amikor a feleslegből adunk egy-egy apró pénzdarabot a templom előtt, vagy az útkereszteződésnél lévő koldusnak. Abból adott, amire neki is szüksége volt. Szegény asszony két fillérje – amazok a feleslegükből adtak, ez pedig mindent odaadott, egész megélhetését. Befejezésül elmondta, hogy Márton a nép úgy fogadta emlékezetébe, mint az irgalmas samaritánust, aki a koldusnak utolsó ruhadarabját is odaadta, s mint a jó pásztor ragyogó példáját, aki a legszorogattabb helyzetben is a felebaráti és az Isten iránti szeretetet tette életének vezérlő elvéül.

A szentmise után meghallgattuk a templom történetét. Ezután bementünk az oldalkápolnába, amelynek keleti falánál áll a barokk Szent Márton oltár, a szoborfülkében Márton püspök szobra látható pásztorbottal, lábánál a libával. A szobor alatt faragott ereklyetartó-szekrény áll, ahová ünnepi alkalmakkor kihelyezik a relikviáját, a fatörzs alakú ereklyetartóban elhelyezett ujjcsontot. A XVII. század közepén készült nagyméretű olajfestményt is megnéztük, melynek témája: Szent Márton és a koldus. A Szent Márton Látogatóközpontba is elmentünk. A Látogatóközpont Szent Márton és Savaria című tárlata Masszi Ferenc grafikus rajzain, valamint a

mellettük elhelyezett műtárgymásolatokon, írott források adatain keresztül mutatja be Márton életének kevésbé ismert és ábrázolt savariai eseményeit, továbbá szombathelyi tiszteletének állomásait. A kiállítás anyaga Savaria egykori területén talált műtárgyakat, írásos dokumentumokat, kuriózumokat is felvonultat. Külön teremben került elhelyezésre a Vas megyei Szent Márton ábrázolásokat bemutató fotókiállítás. Ismeretekben és élményekben gazdagodva jöttünk ki a Látogatóközpontból.

Most egy kb. egy órás ebéidő és szabadidő program kezdődött, utána fél háromkor indultunk a **Jáki Szent György Apátsági templomba**, ahol *Erika nővér* várt ránk. A templomkertben elmondta, hogy a templomot és a bencés kolostort a Ják nemzetiségéből származó Jáki Nagy Márton nemes alapította 1214-ben. Az építkezés 3 században történt, és 1256-ban fejeződött be.

A templomot ebben az évben szentelték fel. (A szentelést az alapító már nem élhette meg.) Ezt örökíti meg a déli torony alatt látható egyik freskótöredék. A jáki templom előtt temetési jelenet látható. 1562 után megszűnt a szerzetesi élet, a kolostornak ma már nyoma sincs. Ezután Erika nővér az 1992-ben feltárt **Szent Jakab kápolna** történetét ismertette. Beigazolódott, hogy a kápolna nem csontház volt, hanem a falu temploma. Sőt, megtalálták a még korábbi templom rotunda rajzolatú fundamentumát, valamint a korabeli temetőt. A kápolnát Jáki Nagy Márton testvére Jakab alapította, 1250-60 körül.

Bementünk a kápolnába, amelynek oltárát Batthányi Ignác apát püspök készítette (1768). Imádkoztunk, majd a templomkertben Erika nővér kíséretében körbejártuk az apátsági templomot. A templomba a nyugati főkapun léptünk be, amely Magyarországon egyedülálló szépségű bejárat, normann stílusjegyekkel. A kapubéleletet 12 oszlop tagolja, fent pedig a 12 apostol, középen Jézussal. A bejárat oroszlánok: bal-

ra az 'ordító oroszlán egy emberfejjel' (Sátán), jobbra Júda oroszlánja (Krisztus) legyőzi a Gonoszt. A bejárat fölött a feltámadt Krisztust angyalokkal és az oszlopfőkön griffmadarak kíséretében ábrázolják. A griffmadár Jézus isteni és emberi mivoltát hangsúlyozza (oroszlános lábai a Földet, szárnyai az eget jelzik). 1902-ben Angster József és fia pécsi orgonaépítők új orgonát készítettek. Olasz művészek restaurálták a főoltár mögött 'elfelejtett' Szent György freskót és a déli torony alatt lévő freskókat. 1991-ben az ún. Mária oltár restaurálásakor leltek rá a jáki gótikus szárnyasoltárra, az elveszettnek vélt négy táblaképpel (Péter, Pál, Bertalan és Keresztelő Szent János).

Közösen elénekeltük az 'Isten hazánkért térdelünk elődbe' kezdetű szenténeket. Búcsúzóul Erika nővér CD-ről lejátszotta a Szent Cecília kórus műsorát. Megköszöntük Erika nővér tájékoztatását és autóbusszra szálltunk. Most következett Alajos atya

A csemeszkopácsi meglepetés

meglepetés ajándéka, mert Budapest felé menet – az útitervtől eltérően – elmentünk a **csemeszkopácsi Szent Mihály templomba**, amely a XIII. századi falusi építészet kiemelkedő emléke. Első okleveles említése 1342-ből származik. A templom valóban olyan volt, ahogy Alajos atya említette, hogy szinte elfér a tenyerén. A templom kapuját – a hasonlóság miatt – feltehetően jáki vagy esztergomi mester építette. A hajó északi falán Dorfmeister István Szentháromság című képe függ remekművű rokokó keretben, oroztatán Szent Mihály főangyal faragott szobra áll. A hajó északi falán a bűnbeesést, a délin a megváltás misztériumát láthatjuk. Közösen elimádkoztunk a 'Szent Mihály főangyal védelmez minket a küzdelemben...' kezdetű imát. A templomból kijövet fáradtan bár, de sok lelki élménnyel gazdagodva szálltunk fel az autóbusszra. Hazafelé, hálaadásul a szép útért, Rózsafüzért imádkoztunk a Dicsőséges Szentolvasó titkaival. Minden tized után egy-egy éneket énekeltünk Máriához, majd csendben folytattuk utunkat.

Budapestre érve Alajos atya megköszönte az autóbussz vezetőjének a biztonságos, nyugodt vezetését. Mi is megköszöntük Alajos atyának a zárandoklat előkészítését és vezetését, abban a reményben, hogy még sok-sok éven át együtt zárandokolhatunk."

Lukácsa Gézáné

ŐRMEZŐ ÜNNEPE

A 2009. évi Őrmező Ünnepén, szeptember 12-én – a Községi Ház lelkes vezetőinek köszönhetően – kibővült a program, már nem csak a Költők Parkjában zajló események között kaptunk helyet, hanem a Szent Gellért Plébánián a Vox Hungarica Nőiakar hangversenyében is gyönyörködhattunk. A parkban pedig a szokásos módon beszélgettünk az érdeklődőkkel, aprósüteménnyel kínáltuk vendégeinket. A már jól bevált tombolát is megtartottuk, amelynek bevételét ezúttal is a karácsonyi szertetcsomagok fedezetéhez tettük hozzá.

A KARITÁSZ ÉS A PLÉBÁNIA HÍREI

A Szent Gellért templom eseményei 2009-ben:

II. 21. Részt vettünk a plébánián tartott farsangi bálon és előkészítésében (sütemény, tombola-tárgyak). **IV. 25.** Részt vettünk a plébániával közösen szervezett zárandoklaton (Andocs – Zala – Kőröshegy – Siófok) **VI. 13.** Esztergomba utaztunk Kelemen Imre pappá szentelésére, aki diakónusi gyakorlatát plébániánkon töltötte. Adja meg neki a mindenható Isten, hogy élete végéig hű szolga és jó páásztor legyen. **VI. 21.** Részt vettünk Imre atya újmiséjén a Szent Gellért Plébánián, és tevékenyen segítőtünk az azt követő agapé előkészítésében és lebonyolításában. **VI. 28.** Kelemen Imre atya Őrmezőn mutatott be újmiséjét. **VII. 26.** Dr. Újházy Lóránd káplán atyától búcsúztunk, mert Erdő Péter bíboros prímás, érsek úr augusztus 1-vel a plébánián betöltött kápláni beosztása alól felmentette, és kinevezte a Budapest-Rákoskeresztúri (Szent Kereszt Felmagasztalása) Plébánia káplánjává. Isten áldása kísérje további lelkipásztori munkáját. **VIII. 16.** Alajos atya bemutatta Lóránd atya utódját Páduraruru Julián atyát. A szentmisét Julián atya mutatta be. **IX. 27.** Szent Gellért búcsú előkészítésében és lebonyolításában vettünk részt. **X. 10.** A plébániával közösen szervezett zárandoklaton vettünk részt (Szombathely – Ják – Csemeszkopács). **XI. 15.** Szent Erzsébetre emlékezve a plébániai Karitászt megvendégelte az idős testvéreket. Az előkészítésben és lebonyolításban tevékenyen részt vettünk.

Ezen kívül az Őrmezői Mórús Szent Tamás Egyesület szervezésében minden vasárnap, Újévkor és karácsonykor az Őrmezői Községi Házban reggel 8 órakor szentmisét mutattak be a plébánia lelkészei.

KÜLSŐ KAPCSOLATAINK

Ebben a fejezetben a korábban már megszokott együttműködésekről és programokról tudunk beszámolni, viszonylag kevés változással.

2001 óta rendszeresen **megemlékezünk Szent Gellért püspökről**, akinek a Menyecske utcai Általános Iskola kertjében álló kopjafa állít emléket. Az idén is találkoztak itt a lakótelep civil szervezetei és intézményeinek képviselői, az iskolások ünnepi műsorral készültek, az egyházak képviselői pedig beszédeket mondtak. Egyesületünk koszorút helyezett el a kopjafa tövében.

Itt szeretnénk köszönetet mondani az **Őrmezői Közösségi Ház** vezetőjének, *Preisinger Évának* és lelkes csapatának, hogy helyet adnak programjainknak, s minden vasárnap teret adnak a szentmiséknek. Emellett az idén is megjelenhettek programjaink, írásaink egy állandó rovatban az általuk szerkesztett és kiadott Őrmezői Objektívban. Köszönet érte a Közösségi Ház valamennyi munkatársának.

Tavaly beszámoltunk *Junghausz Rajmund* kezdeményezéséről, az **őrmezői 1%-os adóforintok** itthon-tartásával kapcsolatban. A tavalyi eredmény – az 1%-os bevételek megduplázódása után ebben az évben még nagyobb sikerről számolhatunk be, újabb duplázás következett be. Ezt a sikert több dolognak is tulajdonítjuk, egyrészt a fent leírt kampánynak, s annak a ténynek, hogy a Neszmélyi úti Óvoda is arra buzdította a szülőket, hogy támogassák egyesületünket.

Másrészt az egyesület maga is folytatott egy kis kampányt a bevételeinek ily módon történő növelésére, pályáztunk a „Nem kell hősnek lenned” civil programban megjelenő ismertető füzetbe való bekerülésre,

sikerrel. A füzetet az NCA támogatásával egy másik civil szervezet, az IKKE készítette abból a célból, hogy a cégek a bizonytalan munkavállalóik kezébe adják, akik annak segítségével választhatják ki az adóbevallásukban megjelölendő, támogatandó civil szervezetet.

Harmadrészt az Echo TV váratlan megkeresésére reagálva éltünk egy viszonylag kedvezményes reklámfilm elkészítésének lehetőségével, amely filmet a TV több ízben is sugárzott az adóbevallás egyik frekvenciált időszakában.

Egyesületünk képviselőjében Lukácsa Zsuzsa részt vett a **Civiliáda** kiállításon és szakmai programsorozaton, mely Budapesten a Millenáris Teátrum épületének nyitott előterében került megrendezésre 2009. május 5-6-án. A „Válaszkeresőben” nyitókonferencián sok érdekes téma szerepelt a civil szervezetek működési lehetőségeiről belföldön és külföldön egyaránt. Az első nap délutánján került sor a Civiliáda hivatalos megnyitójára és az ÓRIÁSTORTA felvágására, amely Magyarország 5 éves EU

tagsága megünneplésére készült. A sok téma közül kiemelkedett a „Készüljünk együtt Magyarország 2011-es EU elnökségére” c. előadás.

Részt vettünk a **Civilek Társadalmi Felelőssége** elnevezésű civil fórumon 2009. december 16-án a Parlamentben, a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség szervezésében, ahol demográfusok, közvélemény kutatók, *Szabó Endre*, a Nagycsaládosok Országos Egyesületének elnöke, *Harrach Péter* és még sokan mások tanácskoztak demográfiáról, a párkapcsolatok hazai helyzetéről, a családokkal kapcsolatos értékrendről és a civil szervezetek finanszírozhatóságáról. Egyesületünket *Cselikovics Jánosné* képviselte.

FORRÁSAINK, PÁLYÁZATOK

Szervezetünk kitartó munkát folytat a forrásfeltárás terén, keresi támogatóit, szimpatizánsait. Szerencsére minden évben akadnak magánszemélyek vagy vállalkozások, akik közcélú adományukkal támogatják a Morus céljait, ezek közül is ki kell emelnünk az **Ascona Kft**-t, akik rendszeresen hozzájárulnak egyesületünk működéséhez. Hálásan köszönjük!

A 2009. évben nem ért különösebb meglepetés a pályázatok világában, a szokásos pályázatokat tudtuk megpályázni, Újbuda Önkormányzatának kulturális pályázatán sikerült 200.000 forintot nyerni, valamint a Fővárosi Önkormányzat Esélyegyenlőségi, Foglalkoztatáspolitikai és Kisebbségi Bizottsága keretéből további 150.000 forintot. Ez a két támogatónk fedezte a jelen kiadvány szerkesztési és nyomtatási költségeit is, köszönet érte.

Az NCA Közép-magyarországi Regionális Kollégiumának működési célú pályázatán ezúttal csak 200.000 forint támogatást nyertünk.

A korábban már leírt 2008. évi személyi jövedelemadó 1%-os felajánlásaiból összesen 450.160 forintot kaptunk, az összeg egy részén 20 db fektetőágyat és egészségfejlesztő eszközöket vásároltunk és ajándékoztunk az óvodásoknak, másrészt pedig a karácsonyi szeretetsomagok összeállításához és a kirándulás költségeinek fedezetére használtuk fel. Ezúton is hálásan köszönjük mindazoknak a támogatását, akik éltek ezzel a lehetőséggel, és az Őrmezői Morus Szent Tamás Egyesületet tüntették ki gondoskodásukkal!

Kérjük Önöket, a továbbiakban is támogassák az Őrmezői Morus Szent Tamás Egyesületet adójuk 1 %-ával, amelyet az egyesület adószámának feltüntetésével adóbevallásuk melléklete segítségével juttathatnak el hozzánk.

Adószámunk: 18056824-1-43

KARITATÍV TEVÉKENYSÉG

Folytattuk a szerény körülmények között élő *Mihályko Tamás* máréfalvai kisfiú tanulmányának támogatását, a Csaba testvér által szervezett napköziben való ellátásához járulunk hozzá havi 5 000 forinttal. A kb. 60-70 gyermek a napköziben ebédet és uzsonnát kap minden nap, és tanító felügyelete mellett együtt készülnek. Hála Istennek, Tamáska jól tanul. *Csaba testvér* igyekszik a környezetüket is fejleszteni, 2008 óta az öreg ház mellé modern, új épület került fürdőszobákkal és konyhával – nem is tudjuk miből sikerült ezt előteremteni!

Kerestük a lehetőséget a személyes találkozásra is, erre 2009. október 2-6. között nyílt lehetőségünk, amikor egyesületünk egy tagja – Cselikovics Jánosné – és unokája, *Nóri* látogatást tett Erdélyben és Moldovában. Az utazás előtt sok adomány érkezett társainktól, főleg ruhanemű, de írószerek, taneszközök, könyvek is szépen. A ruhákat méret és kor, vagyis divat szerint osztályoztuk, s így 9 zsák telt meg. (Az adományozók az egyesületünk tagjai voltak.) Tamáskának melegítőt, sapkát, sálát, téli cipőt, DVD-t (A koppányi aga testamentuma és magyar népmesék), mesekönyveket és csokoládét vittek.

A látogatás során kulturális élményre is szert tettek, Szentegyházán a gyermek filharmonikusok és az énekkar hangversenyére voltak hivatalosak, október 6-án pedig – az ünnep tiszteletére rendezett – huszárfelvonuláson vettek részt. Innen indultak Pusztinába, ahol a felnőtt holmik, a füzetek és a könyvek találtak gazdára, a legnagyobb örömet a magyar nyelvű mesekönyvekkel és DVD-kkel szerezték. Találkoztak *dr. Nyisztor Tinkával*, aki az első tudományos fokozatot szerzett csángó nő.

Útba ejtették Csíksomlyón a kegytemplomot, – sajnos Csíkszeredán nem időzhettek – ahol megköszönhették, hogy ismét itt imádkozhattak, majd visszafelé találkozhattak *Kovács Gyurikával*. Gyurika magyar tanulását két évig, még általános iskolás korában tudtuk támogatni, most Vicén *Gergely atya* (Tiszti) kollégiumában lakik, jól megy neki a tanulás. Neki is jutott édesség és más apróságok. A torockói otthon lakóival a tanítási idő miatt nem tudtak találkozni, Szovátán is letették az oda szánt ajándékokat és köszöntötték az ismerős gyerekeket. Egyre csak csodáljuk, hogy tudja Csaba testvér ezt a rengeteg otthont és a gyerekeket ellátni!

Köszönettel tartozunk *Kis Melittának*, aki öt gyermek „keresztszülője” és *Ollé Tibor* nyugalmazott mérnöknek, hatszoros nagyapának, akik az utat egy kisbusz segítségével biztosították.

Az örmezői társaink támogatása sem maradt el, húsvétkor 43, karácsonykor pedig 50, hasznos, tartós élelmiszerekből álló szeretetsomagot készítettünk és hordtunk szét a rászoruló családoknak és idős, egyedülálló lakótársainknak.

Újbuda Önkormányzatának vezetése immár hagyományosan javaslatot kért tőlünk a támogatotti körének pontosításához, így 13 személy karácsonyát sikerült megszépítenünk ajánlásunkkal. Köszönjük az Önkormányzatnak a partnerséget és a nemes szándékot.

Az egyesület szerény anyagi forrásokkal rendelkezik, tisztségviselői, önkéntesei ellenszolgáltatás nélkül végzik feladataikat. Célunk, hogy az ő munkájukat is honoráljuk valahogy, ezért az idén 22 önkéntesünknek tettük lehetővé, hogy közös színházlátogatás keretében megnézzék „Az élet kenyere” című vígságos szomorújátékot Árpád-házi Szent Erzsébetről, amely *Illyés Kinga* azonos című, 2001-ben nagy sikerrel bemutatott szövegkönyve alapján készült *Kolti Helga* átdolgozásában. Ő maga játssza a főszerepet ebben az egyszemélyes darabban a Thália Színház előadásában.

Köszönjük önkénteseink odaadó munkáját, hisz nélkülük nem jöhetett volna létre mindaz, amiről itt beszámolunk. Végezetül egy másik, kiváló önkéntesünk munkáját is köszönjük, s búcsúzunk tőle a következő bekezdésben.

BÚCSÚ

Az év végéhez kapcsolódó hír: Életének 89. esztendejében elhunyt **Fehérváry Márton**, aki 2000. szeptembere óta volt egyesületünk tagja, s azóta folyamatosan a Felügyelő Bizottság elnöke. Marci bácsi többek közt főkönyvelői tapasztalataival segítette munkánkat, s ellenőrizte a számvitelünket, segített abban, hogy a törvényességnek, a bonyolult elszámolásoknak is mindig megfeleljünk.

Kulturált egyénisége, finom eleganciája és derűje felejthetetlen számunkra, emlékét hálával és szeretettel ápoljuk. A 2010. január 4-én, Békéscsabán tartott temetésére egyesületünk koszorút küldött.

ZÁRSZÓ

Eddig a 2009. év krónikája. Beszámolónk nem tartalmaz forradalmi újdonságokat, de úgy ítéljük meg, hogy megőriztünk és helytálltunk egy rohanó, értékeket erodáló, válsággal küszködő világban. Szeretettel várjuk továbbra is azok csatlakozását, támogatását és érdeklődését, akik úgy gondolják, hogy Órmezőn is érdemes, itt is kitűzhetők értelmes célok, felmutathatók közösségi értékek és működik a szeretet.

Találkozzunk a szentmiséken, a hangversenyeken, a Morus Napon, írjanak nekünk a címre, kövessék a honlapunkon () a történelmünket!

Órmező, 2010. január

Szeretettel az Órmezői Morus Szent Tamás Egyesület